

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2018. gada 19. decembrī Nr. 1-6/18

Satversmes tiesas tiesnesei
Daigai Rezevskai
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV-1010
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par viedokli lietā Nr. 2018-18-01

2018. gada 21. novembrī Tiesībsarga birojā saņemts Jūsu lēmums (reģistrēts ar Nr.406), ar kuru Latvijas Republikas tiesībsargs atzīts par pieaicināto personu lietā Nr. 2018-18-01 „Par Ceļu satiksmes likuma 14.¹ panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam.” Lēmumā tiesībsargs uzaicināts rakstveidā izteikt viedokli par visiem jautājumiem, kuriem varētu būt nozīme lietā Nr.2018-18-01.

Ceļu satiksmes likuma (turpmāk – CSL) 14.¹ panta otrā daļa nosaka, ka informācija par juridiskajai personai piederošu transportlīdzekli, izņemot šā panta pirmajā daļā noteikto informāciju, par personas tiesībām vadīt transportlīdzekļus, par likumā noteiktajā termiņā personas neapmaksātajiem sodiem, kas piemēroti par pārkāpumiem ceļu satiksmē, kā arī pārējā transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā un traktortehnikas un tās vadītāju informatīvajā sistēmā esošā informācija ir vispārpieejama informācija.

Ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā vērsusies fiziska persona (turpmāk – pieteicējs).

Sākotnēji vēlos norādīt, ka tiesībsarga rīcībā nebija pietiekami daudz laika, lai pieprasītu informāciju no Ceļu satiksmes drošības direkcijas (turpmāk – CSDD) par CSL 14.¹ panta otrās daļas (turpmāk – Apstrīdētā norma) piemērošanu praksē. Vienlaikus no Satversmes tiesas lēmuma par lietas ierosināšanu izriet, ka Pieteicēja pamattiesības tiek aizskartas tādējādi, ka Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā (turpmāk – reģistrs) pieejamie pārkāpuma uzskaites punkti (turpmāk – uzskaites punkti) ir vispārpieejama informācija.

Tiesībsargs, ievērojot prasības robežas, sniegs viedokli tiktāl, ciktāl Apstrīdētā norma nosaka, ka informācija par personai pieejamajiem pārkāpumu uzskaites punktiem ir vispārpieejama informācija, un šīs prasības atbilstību Satversmes 96.pantam.

Jānorāda, ka no normatīvajiem aktiem nav pietiekami skaidri izsecināms, kāda informācija kopumā tiek iekļauta Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā. Informācija par reģistru ir pieejama Valsts informācijas sistēmu reģistra mājaslapā <https://www.visr.eps.gov.lv>.

Jāmin arī, ka, ielogojoties CSDD sistēmā, neizdevās piekļūt klāt citu personu informācijai par uzskaites punktiem, kā apgalvo pieteicējs, kas, iespējams, liecina par to, ka šīs informācijas iegūšana ir apgrūtināta (salīdzot ar brīdi, kad tajā vērsies Pieteicējs). Arī Lursoft datu bāzē ietvertā informācija liecina, ka šo informāciju pretēji pieteicēja apgalvotajam vairs nav iespējams saņemt.

Privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību garantē Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96.pants un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības Konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.pants.

Fiziskas personas pārkāpumu uzskaites punkti uzskatāmi par personas datiem un trešo personu iepazīšanās ar šiem datiem definējama kā datu apstrāde. Personas datu aizsardzība ir fundamentāli svarīga personas privātās un ģimenes dzīves baudīšanā, kā tas ir nostiprināts Konvencijas 8.pantā.¹

Kā norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT), publiskas iestādes informācijas par indivīda privāto dzīvi glabāšana ir iejaukšanās Konvencijas 8. panta izpratnē.² Tātad vispārpieejama informācija par fiziskas personas soda uzskaites punktiem ir tiesību uz privāto dzīvi ierobežojums.

Izskatot lietas par tiesībām uz privāto dzīvi, ECT ņem vērā, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai tam ir viens vai vairāki leģitīmi mērķi un vai tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā.

Vai pamattiesību ierobežojums noteikts ar likumu

ECT judikatūrā nostiprinājusies atziņa, ka apstrīdētajam līdzeklim ne tikai ir jābūt nostiprinātam nacionālajā likumdošanā, bet šim likumam ir jābūt kvalitatīvam, pieejamam personām, uz kurām tas attiecas, un paredzamam attiecībā uz izrietošajām sekām.³ Kas attiecas uz paredzamības kritēriju, ECT vairākkārtīgi akcentējusi, ka normu nevar uzskatīt par likumu, ja tā nav formulēta

¹ ECT 1987.gada 26.marta spriedums lietā Leander pret Zviedriju, Nr.9248/81, 48.paragrāfs. ECT 2008.gada 4.decembra spriedums apvienotajās lietās S. un Marper pret Apvienoto Karalisti, Nr.30562/04 un 30566/04 67.paragrāfs.

² ECT 2000.gada 4.maija spriedums lietā Rotaru pret Rumāniju, Nr28341/95, 43.-44.paragrāfs.

³ ECT 2015.gada 16.jūnija spriedums lietā Delfi pret Igauniju. Nr. 64569/09. 120. paragrāfs.

ar pietiekamu precizitāti, nodrošinot personai iespēju regulēt savu rīcību. Šai personai jābūt spējīgai (ja nepieciešams, tad ar atbilstošu atbalstu) atbilstoši apstākļiem paredzēt no likuma izrietošās konsekvences.

CSL 43.¹ pants min pārkāpumu uzskaites punktu sistēmu, panta pirmajā daļā nosakot, ka, lai ietekmētu transportlīdzekļu vadītāju uzvedību, veicinot transportlīdzekļu drošu vadīšanu un normatīvo aktu ievērošanu ceļu satiksmē, kā arī tāpēc, lai pēc iespējas mazāk būtu apdraudēta cilvēku dzīvība, veselība un manta, transportlīdzekļu vadītāju izdarītie administratīvie pārkāpumi tiek reģistrēti Sodu reģistrā, bet pārkāpumu uzskaites punkti — transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā.

MK noteikumu Nr.551 “Pārkāpumu uzskaites punktu sistēmas piemērošanas noteikumi” pirmajā pantā skaidrots, ka noteikumi nosaka administratīvos pārkāpumus ceļu satiksmē, par kuriem reģistrē pārkāpumu uzskaites punktus, uzskaites punktu skaitu, noilgumu, reģistrēšanas un dzēšanas kārtību, informācijas apmaiņas kārtību, kārtību, kādā reģistrā esošo informāciju paziņo transportlīdzekļa vadītājam, kā arī kārtību, kādā piemēro transportlīdzekļu vadītāju uzvedības ietekmēšanas līdzekļus (turpmāk — ietekmēšanas līdzekļi). Šo noteikumu trešajā punktā skaidrots, ka uzskaites punktus valsts akciju sabiedrība “Ceļu satiksmes drošības direkcija” reģistrē Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā.

Mājaslapā <https://www.visr.eps.gov.lv> iepazīstoties ar Reģistrā pieejamo informāciju, secināms, ka CSDD tajā iekļauj arī informāciju par uzskaites punktiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatāms, ka apstrīdētā norma pieņemta ar likumu, tā ir skaidra un saprotama.

Leģitīmais mērķis

Satversmes 116. pants paredz, ka Satversmes 96.pantā noteiktās tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Savukārt Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8.pants uzsver, ka privāto dzīvi var ierobežot, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.

Jāpiekrīt pieteicējam, ka CSL nav ietverta informācija, kāpēc CSL 14.¹ panta otrajā daļā ietvertā informācija ir noteikta par vispārpieejamu informāciju.

Saeimas atbildes rakstā uzsvērts, ka apstrīdētajai normai piešķirts vispārpieejamas informācijas statuss ar 2005.gada 26.maija grozījumiem CSL.

Tomēr nav atrodama šo grozījumu anotācija. Vienlaikus Saeima atbildes rakstā plaši pamato apstrīdētās normas pieņemšanas mērķi. Saeima skaidro, ka Latvija jau vēsturiski ir saskārusies ar būtiskiem sarežģījumiem ceļu satiksmes drošības jautājumos, novērots liels skaits cietušo un bojā gājušo ceļu satiksmes negadījumos. Apzinoties šo būtisko problēmu un tās negatīvo ietekmi uz sabiedrības drošību un labklājību, nepārtraukti tika un joprojām tiek strādāts pie kompleksiem pasākumiem ceļu satiksmes drošības uzlabošanai. Saeima arī norāda, ka uzskaites punktu sistēma Latvijā tika ieviesta 2004.gadā ar mērķi identificēt sistemātiski un ļaunprātīgi ceļu satiksmes noteikumus pārkāpjošos transportlīdzekļu vadītājus un radīt sistēmu, kas preventīvi ietekmē viņu uzvedību. Abi šie mērķi nevarot tikt pilnīgi un efektīvi sasniegti, ja informācija par šādiem transportlīdzekļu vadītājiem neesot vispārpieejama. Tāpat uzskaites punktu sistēma varot preventīvi daudz labāk ietekmēt ceļu satiksmes dalībnieku uzvedību, ja personas, kurām tas ir nepieciešams, varot pārbaudīt, vai citai personai nav aktīvi uzskaites punkti. Tādējādi Saeima norāda, ka apstrīdētās normas leģitīmais mērķis ir uzlabot ceļu satiksmes drošību un veicināt citu personu tiesību aizsardzību un sabiedrības drošību.

Latvijā patiesi jau gadiem ilgi ir negatīvi rādītāji ceļu satiksmes drošības ziņā. Ziņu aģentūras katru dienu joprojām publicē statistiku par ceļu satiksmes negadījumos cietušajām un bojā gājušajām personām.

“Latvija joprojām paliek viena no bīstamākajām valstīm Eiropā ceļu negadījumu ziņā, neraugoties uz bojā gājušo skaita samazināšanos. Valdība ir pieņēmusi mērus cerībā atrisināt šo jautājumu, piemēram, piemērojot lielākas sankcijas pret ātruma pārsniedzējiem un dzērājšoferiem.”⁴

Tādējādi jāpievienojas Saeimas uzskaitītajos dokumentos minētajam un statistikai, kas apliecina Latvijas situāciju ceļu satiksmes drošības jomā. Sabiedrības drošība un citu cilvēku tiesību aizsardzība ir uzskatāmi par leģitīmiem mērķiem.

Nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā

Apstrīdētās normas nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā jāizvērtē, analizējot, vai privātās dzīves ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi, vai ierobežojums atbilst neatliekamai sabiedriskai vajadzībai.

Kā jau viedokļa sākumā minēts, tad uzskaites punkti uzskatāmi par personas datiem, savukārt fiziskas personas dati ietilpst privātās dzīves tvērumā.

---

⁴ “Why Latvia is one of Europe's most dangerous countries to drive in.” Pieejams: <https://www.euronews.com/2018/02/22/why-latvia-is-one-of-europe-s-most-dangerous-countries-to-drive-in>

Ar 2018.gada 25.maiju visā Eiropas Savienībā sāka piemērot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (turpmāk – Regula). Attiecīgi fizisku personu datu apstrādei kopš 2018.gada 25.maija ir jānotiek saskaņā ar Regulas nosacījumiem. Regulas 5.pantā iekļauti personas datu apstrādes pamatprincipi, kurus jāievēro, veicot personas datu apstrādi. Dati jāvēl konkrētiem, skaidriem un leģitīmiem nolūkiem, un to turpmāko apstrādi nevar veikt ar minētajiem nolūkiem nesavietojamā veidā. Datim jābūt atbilstīgiem un adekvātiem; datu vākšanā un uzglabāšanā jāievēro minimālisma princips. Datim jābūt precīziem un atjauninātiem. Ja dati tiek glabāti veidā, kas pieļauj identifikāciju, tad jānodrošina, lai tos neglabā ilgāk, nekā nepieciešams sākotnējiem nolūkiem.

Regulas 22. panta pirmā daļa nosaka, ka datu subjektam ir tiesības nebūt tāda lēmuma subjektam, kura pamatā ir tikai automatizēta datu apstrāde (bez cilvēka iesaistes), tostarp profilēšana (Regula ievieš šo jauno jēdzienu), kas attiecībā uz datu subjektu rada tiesiskas sekas vai kas līdzīgā veidā ietekmē datu subjektu. Saskaņā ar Regulas 24. apsvērumu profilēšana ir viens no datu subjekta uzvedības novērošanas pasākumiem, ja tiek veikta lietotāju izsekošana internetā. Tikai automātiska lēmuma pieņemšana saskaņā ar Regulas noteikumiem ir aizliegta.

Saskaņā ar Regulu profilēšana ir jebkura veida automatizēta personas datu apstrāde, kas izpaužas kā personas datu izmantošana, lai izvērtētu konkrētus ar fizisko personu saistītus personiskus aspektus, jo īpaši analizētu vai prognozētu aspektus saistībā ar minētās fiziskās personas sniegumu darbā, ekonomisko situāciju, veselību, personīgām vēlmēm, interesēm, uzticamību, uzvedību, atrašanās vietu vai pārvietošanos. Var secināt, ka profilēšanas kā darbības mērķis ir analizēt jau esošus personas datus un uz tā pamata izdarīt prognozes attiecībā uz datu subjektu. Profilēšanas rezultātā var tikt izdarīts vērtējums, kuru atsevišķos gadījumos pašu par sevi jau var uzskatīt par lēmumu, ja vērtējums ir tāds, kas, iespējams, ietekmēs personu. Profilēšana var radīt vairākus riskus datu subjekta tiesībām, jo indivīds bieži nav pat informēts, ka lēmums ir pieņemts, balstoties uz šādu profilēšanu.

Arī ECT praksē ir atzīti pārkāpumi gadījumos, kad dati par personu ir vākti no publiski pieejamiem materiāliem vai publiskās vietās, bet saglabāti un apstrādāti tādējādi, ka aizskar personas privātumu.⁵

---

⁵ ECT 2016.gada 18.oktobra spriedums lietā Vukota-Bojic pret Šveici, Nr.61838/10, 52.-59.paragrāfs.

Apstrīdētās normas gadījumā, jebkurai trešajai personai iepazīstoties ar citas personas uzskaites punktiem, nav izslēgta automatizēta lēmumu pieņemšana un profilēšana.

Regulas 75.apsvērumš paredz, ka risku fizisku personu tiesībām un brīvībām – ar atšķirīgu iespējamību un nopietnību – var radīt personas datu apstrāde, kas var izraisīt fizisku, materiālu vai nemateriālu kaitējumu, jo īpaši, ja apstrāde var izraisīt diskrimināciju, identitātes zādzību vai viltošanu, finansiālu zaudējumu, kaitējumu reputācijai, (..) ja datu subjektiem var tikt atņemtas viņu tiesības un brīvības vai atņemta iespēja kontrolēt savus personas datus; (..) ja tiek apstrādāti ģenētiskie dati, veselības dati vai dati par dzimumdzīvi, vai **sodāmību un pārkāpumiem** vai ar tiem saistītiem drošības pasākumiem; ja tiek izvērtēti personiskie aspekti, jo īpaši analizējot vai prognozējot aspektus attiecībā uz personas sniegumu darbā, ekonomisko situāciju, veselību, personīgām vēlmēm vai interesēm, uzticamību vai uzvedību, atrašanās vietu vai pārvietošanos, lai izveidotu vai izmantotu personiskos profilus (..)

Saeima nepiekrīt pieteicējam, ka uzskaites punkti atzīstami par personas datiem, kuri attiecināmi uz sodāmību administratīvo pārkāpumu lietās. Jāpiekrīt Saeimas atbildes rakstā paustajam, ka uzskaites punkti nav administratīvā soda veids. Tomēr pārkāpumu uzskaites punktus reģistrē tikai par administratīvajiem pārkāpumiem ceļu satiksmē. Informāciju par administratīvā soda piemērošanu transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistram tiešsaistes datu pārraides režīmā nodod no Soda reģistra. Tādējādi loģiski var izsecināt, ja personai ir piešķirti uzskaites punkti, tā ir bijusi administratīvi sodīta par pārkāpumiem ceļu satiksmē. Turklāt MK noteikumu Nr.551 1.pielikums nosaka, par kuriem administratīvajiem pārkāpumiem ceļu satiksmē tiek piešķirti uzskaites punkti. Tos piešķir par visnopietnākajiem administratīvajiem pārkāpumiem, tādējādi pēc uzskaites punktu esamības var spriest arī par personas uzvedību.

CSDD uztur transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistru, kurā iekļauti arī uzskaites punkti. Lai ievērotu nolūka ierobežojuma principu, būtu kritiski jāvērtē katras esošās un plānotās datu apstrādes nepieciešamība. Šī principa realizācija nepieļauj datu ievākšanu un apstrādi bez konkrēta nolūka. Tādējādi datus tālāk no CSDD nododot komersantiem, var rasties risks, ka datus apstrādā ar sākotnējo mērķi nesavienojamā viedā. Nolūka ierobežojuma princips nosaka, ka svarīgi konstatēt datu ievākšanas sākotnējo nolūku, un, ja nolūks tiek mainīts, vai nav saderīgs ar sākotnējo nolūku, tad šādi datu apstrādei ir jāvērtē tiesiskais pamats.

Lai arī Saeima izsmeļoši pamato apstrīdētās normas leģitīmo mērķi, tā nenorāda uz tiešu sakarību starp uzskaites punktu publisko pieejamību un ceļu satiksmes drošības uzlabošanu Latvijā. Uzskaites punktu ieviešana savulaik bija plānota kā daļa no preventīvo pasākumu kopuma. Tiesībsarga ieskatā būtu jāpievērš uzmanība citiem līdzekļiem, kas spētu efektīvā veidā uzlabot ceļu satiksmes drošības situāciju Latvijā. Iespējamās diskusijas kompetento iestāžu starpā par, iespējams, tālāku naudas sodu apmēru palielināšanu par pārkāpumiem ceļu satiksmē, un ceļu virsmas kvalitātes uzlabošanu, kas ir būtisks faktors ceļu satiksmes drošības uzlabošanā. Apstākļi, ka informācija par personas uzskaites punktiem nebūtu vispārpieejama, neizslēdz, ka uzskaites punktu esamība un to iespējamās radītās sekas turpinās pildīt savu preventīvo funkciju.

Apstrīdētās normas nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā jāizvērtē, analizējot, vai privātās dzīves ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi, vai ierobežojums atbilst neatliekamai sabiedriskai vajadzībai. Apstrīdētā norma skar personu grupu, kas izdarījušas administratīvos pārkāpumus ceļu satiksmē, par kuriem piešķir pārkāpumu uzskaites punktus. Lai arī tiesībsargs neapšaubā transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra veidošanas un uzskaites punktu uzkrāšanas nepieciešamību, apšaubāma ir šāda reģistra nodošana visai sabiedrībai kā vispārpieejama informācija. Jebkuram interesentam demokrātiskā sabiedrībā nav piešķiramas tiesības iepazīties ar citu personu uzskaites punktiem, no kuriem, kā jau iepriekš minēts, var secināt par administratīvo pārkāpumu pastāvēšanu.

Vispārīgi būtu jāizvairās publiskot informāciju par personas sodāmību. Ir iespējami gadījumi, kad šāda rīcība varētu būt pieļaujama, jo skar plašas sabiedrības intereses. Tomēr konkrētajā gadījumā apstākļi, ka citām personām ir iespējas uzzināt par personai piemērotajiem uzskaites punktiem negarantē ne to, ka personas autovadīšanas kultūra tiešām uzlabosies. Savukārt citām personām vispārīgi nav iespējams ietekmēt to, ka persona, kurai ir vairāki uzskaites punkti, turpina būt ceļu satiksmes dalībnieks. Noteikti ir jādiskutē par alternatīviem līdzekļiem, kas ļautu tiesiskā veidā sasniegt leģitīmo mērķi. Ikvienam ir zināms, ka mūsdienās pastāv virkne profesiju, kurās nepieciešamas autovadītāja prasmes. Darba devējam savu un sabiedrības interešu vārdā var būt leģitīms pamats pārliecināties par potenciālā darbinieka autovadīšanas prasmēm un braukšanas kultūru. Šādos gadījumos darba devējs varētu lūgt vai nu pašu cilvēku iesniegt izziņu no CSDD reģistra un arī rakstīt pieprasījumu uz CSDD par informācijas izsniegšanu.

Secinājums. Ņemot vērā augstāk minēto, secināms, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 96. pantam.

Nav konstatējama neatliekama sabiedrības vajadzība, kas piešķirtu tiesības ikvienam interesentam iepazīties ar transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā iekļautajiem citu personu uzskaites punktiem, no kuriem iespējams secināt par administratīvo pārkāpumu pastāvēšanu.

Noteikti ir jādiskutē par alternatīviem līdzekļiem, kas ļautu tiesiskā veidā sasniegt leģitīmo mērķi – sabiedrības drošību ceļu satiksmē un citu cilvēku tiesību aizsardzību.

Ar cieņu

Tiesībsargs

J. Jansons